

УДК 13.130.2165.721

Капаціла Б. - ст. гр. КА-22

Тернопільський державний технічний університет імені Івана Пулюя

НІГІЛІЗМ ФРІДРІХА НІЦШЕ І СУЧАСНІСТЬ

Науковий керівник: асистент Габрусєва Н.В.

Існує загальна думка, що в сучасному світі етичне мислення переживає кризу. Ми живемо, занурившись у нігілізм, невислуханим пророком якого у ХІХ столітті був Ніцше. Саме з нігілізму розпочалася нинішня криза етики. Нігілізм характеризується також смертю ідеологій та великих тоталітарних концепцій. Нігілізм та смерть ідеологій ведуть до руйнування законів, на які спиралася етика, позбавлена тепер традиційних непохитних істин, що були її виправданням.

Творчість Ніцше ми кваліфікуємо як пом'якшену форму нігілізму – він називав його страшним злом, боровся із зростаючим безвір'ям у цінності, але й сам виступав як нігіліст, коли висловлювався щодо радикальної переоцінки цих цінностей. Іншими словами, нігілізм Ніцше має позитивний компонент, визначаючи програму формування нових цінностей. Нігілізм жорсткий такого послідовного стверджувального складника не має. У жорсткому нігілізмі пафос заперечення проникає у всі його побудови і деформує будь-який зміст.

Амбівалентність нігілізму пов'язана із деформацією механізму філософського мислення щодо окресленої Гегелем послідовності заперечення і твердження. Суб'єкт нігілізму починає із заперечення й зупиняється на ньому, до того ж робить це невідповідним чином і не здатний вийти з ситуації тотального заперечення. Неспроможність його протесту цілком вписується в існуючі суспільні допуски. Проблему сенсу життя людина, що має сумнів у високому призначенні людського роду, формулює у вигляді питання: "Навіщо я живу?". Однак внутрішня структура цього способу запитання має позицію цілепокладання і змушує шукати відповідь про шляхи виходу з теперішнього стану. Прагнення до володіння, що підсилює *ego* людини, не веде до реалізації повноти буття, і суб'єкт починає сповідувати песимізм як істину цього досвіду. Нігілізм також є усвідомленням того, що ніщо у світі не заповнить недостатність екзистенції індивіда, і це ніщо стає домінуючою силою. Нігілістичне неприйняття навколишньої дійсності є одним з можливих варіантів реакції індивіда, що опинився перед необхідністю реалізації особистих екзистенціальних потреб, які переростають можливості чинної системи і конфліктують з нею. Філософський розгляд проблеми нігілізму можливий за умови виділення як самого теоретичного концепту (образу) нігілізму, так і прояснення внутрішньої логіки його функціонування.

Проте, чи реально уникнути нігілізму? На це запитання можна дати позитивну відповідь. Той же Ніцше вгадує в «бажанні могутності» можливе рішення. Але для цього слід встановити нові принципи, оскільки будь-яка побудова потребує фундаменту, без якого споруда втрачає стійкість. На які ж принципи спиратиметься нова етика? Вона не народжується з нуля, а тому розвідує нові шляхи, але має підґрунтям вже існуючий чіткий хід думки. Нове полягає в тому, щоб пристосувати старе до нових історичних умов. Актуальним завданням дослідження нігілізму є виявлення позитивного варіанту поставлених у його межах альтернатив, тих можливостей соціального й особистісного розвитку, що були нігілізмом відчуті, але не знайдені.